

23η Διδακτική Ενότητα

ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΟΙΝΙΚΩΝ - ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΠΟΙΝΩΝ ΠΕΡΙ ΠΟΙΝΩΝ ΠΕΡΙ ΕΥΘΥΝΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Παρατηρήσεις - Σχόλια - Επεξηγήσεις

*Το σύστημα της ποινικής μεταχείρισης του Ποινικού μας Κώδικα
(από το βιβλίο Ποινικού Δικαίου του Γ. Α. Μαγκάκη).*

Η πρωταρχική κοινωνική λειτουργία του Ποινικού Δικαίου συνίσταται, στην προστασία που παρέχει, με τα δραστικά μέσα του, στα έννομα αγαθά. Το είδος και ο τρόπος της χρησιμοποίησης αυτών των μέσων συγκροτεί το «σύστημα ποινικής μεταχείρισης», που προβλέπει ο Ποινικός μας Κώδικας.

Το σύστημα επομένως αυτό καθορίζει το περιεχόμενο και την υφή της ποινικής προστασίας, που παρέχεται στα έννομα αγαθά. Γι' αυτό το λόγο η βαθύτερη σύλληψη του περιεχομένου αυτού προϋποθέτει την ακριβέστερη, έστω και συνοπτική, γνώση του συστήματος ποινικής μεταχείρισης του Ποινικού μας Κώδικα.

Ο Ποινικός Κώδικας προβλέπει δύο μορφές ποινικής κύρωσης, ποινές και μέτρα ασφαλείας. Βασική μορφή ποινικής κύρωσης είναι η ποινή. Το μέτρο ασφαλείας είναι μορφή ποινικής κύρωσης αναπληρωματική ή συμπληρωματική της ποινής. Το μέτρο, δηλαδή, ασφαλείας αποτελεί μορφή ποινικής κύρωσης, που δεν επιβάλλεται παράλληλα με την ποινή, αλλά που προβλέπεται πάντα είτε για να την αναπληρώσει, εκεί που δεν μπορεί αυτή να επιβληθεί γιατί δε συντρέχουν οι προϋποθέσεις της (π.χ. στην περίπτωση ενός παράφρονα εγκληματία) είτε για να την συμπληρώσει, εκεί που αυτό είναι

ειδικοπροληπτικά αναγκαίο (π.χ. στην περίπτωση ενός αλκοολικού εγκληματία).

Μέσα στα πλαίσια της κοινωνικής λειτουργίας του Ποινικού Δικαίου η έννοια της ποινής προσδιορίζεται ως εξής:

Ποινή είναι η βλάβη των αγαθών του τιμωρουμένου, δηλαδή κακό που απειλείται από το νόμο και που επιβάλλεται από τον ποινικό δικαστή στο δράστη ορισμένης πράξης, ως εκδήλωση ιδιαίτερης αποδοκιμασίας του, από την έννομη τάξη.

Μέτρα ασφαλείας είναι εκείνη η κύρωση, που δε συνιστά όπως η ποινή κακό, για να εκδηλώσει την αποδοκιμασία της έννομης τάξης προς το δράστη, αλλά που αποτελεί μέσο πρακτικής απλώς προστασίας της κοινωνίας από τον κίνδυνο που δημιουργεί η προσωπικότητα ορισμένου δράστη. Με το μέτρο ασφαλείας επιδιώκεται δηλαδή αποκλειστικά η ειδική πρόληψη.

Ολοκλήρωση του συστήματος ποινικής μεταχείρισης συνιστά η διάταξη του άρθρου 79 Π.Κ. για τη δικαστική επιμέτρηση της ποινής. Η διάταξη αυτή αποδίδει με σαφή τρόπο τις κατευθυντήριες γραμμές που πρέπει να διέπουν ολόκληρο το σύστημα ποινικής μεταχείρισης κατά τον Ποινικό Κώδικα.

Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, για την επιμέτρηση της ποινής μέσα στα όρια που διαγράφει ο νόμος, το δικαστήριο πρέπει να σταθμίζει τόσο την αντικειμενική και υποκειμενική βαρύτητα του συγκεκριμένου εγκλήματος, όσο και την προσωπικότητα του δράστη. Έτσι και με τη διάταξή του για την επιμέτρηση της ποινής, ο Ποινικός μας Κώδικας συνθέτει αρμονικά την κατεύθυνση του «Ποινικού Δικαίου *εγκληματικής πράξης*» με εκείνη του «Ποινικού Δικαίου *επικίνδυνης προσωπικότητας*».

Εργασία για το σπίτι

- ♦ Να καθορίσετε τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζει η ποινική νομοθεσία σήμερα την συμπεριφορά του δράστη.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Ερωτήσεις του τύπου «σωστό - λάθος»

Αφού διαβάσετε τις παρακάτω προτάσεις να κυκλώσετε το Σ εάν τις θεωρείτε σωστές και το Λ εάν τις θεωρείτε λανθασμένες.

1. Γενικός σκοπός επιβολής των ποινικών κυρώσεων είναι η πάλη κατά της εγκληματικότητας. Σ Λ
2. Παλαιότερα η ποινή εθεωρείτο σαν εκδίκηση, θεμελιωμένη στην αρχή της ανταπόδοσης. Σ Λ
3. Οι θετικιστές πρότειναν «μέτρα ασφαλείας», επειδή θεώρησαν ότι η ποινή είναι αδύναμη να καταπολεμήσει το έγκλημα. Σ Λ
4. Τα μέτρα ασφαλείας, που πρότειναν οι θετικιστές, προβλέπουν την τιμωρία του ενόχου και την επιβολή αυστηρότερων ποινών. Σ Λ
5. Πρέπει να επιβάλλονται οι ίδιες ποινές σε όλα τα άτομα που διαπράττουν τα ίδια εγκλήματα. Σ Λ
6. Η ποινική νομοθεσία είναι η υλοποίηση των αναγκών της κοινωνικής άμυνας, σε συνδυασμό με τις αρχές της δικαιοσύνης. Σ Λ
7. Η ποινική νομοθεσία θεωρεί το έγκλημα «ως φυσικό προϊόν» και τον εγκληματία στερημένο κάθε ηθικής ελευθερίας, ανεύθυνο. Σ Λ
8. Ο νομοθέτης έχρισε το δικαστή ως το αρμόδιο όργανο για την επιβολή κυρώσεων ανάλογων της προσωπικότητας του δράστη. Σ Λ

Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

Να βάλετε σε κύκλο το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

1. Οι θετικιστές, επειδή οι παραδοσιακές τιμωρίες δεν επέφεραν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, οδηγήθηκαν στην καθιέρωση:
 - α) ηθικών και κοινωνικών κανόνων
 - β) αυστηρότερων ποινών
 - γ) μέτρων ασφαλείας
 - δ) ηπιότερων ποινών

2. Τα μέτρα ασφαλείας, σύμφωνα με τους θετικιστές, αποβλέπουν:
 - α) στην αποφυγή υποτροπής του δράστη
 - β) στον εντοπισμό και τη θεραπεία των αιτιών που προκάλεσαν το έγκλημα
 - γ) στην προσαρμογή του δράστη στο κοινωνικό και νομικό καθεστώς
 - δ) σε όλα τα παραπάνω

3. Για τη λήψη μέτρων κοινωνικής άμυνας το έγκλημα θεωρείται ότι:
 - α) καθορίζει και επιβάλλει μια συγκεκριμένη ποινή
 - β) είναι μια αποτρόπαιη πράξη
 - γ) αξιολογείται σε σχέση με τον εγκληματία άνθρωπο και όχι όπως αντικειμενικοποιείται στην πράξη
 - δ) αντιμετωπίζεται με κυρώσεις, για την προστασία της κοινωνίας

4. Εξατομίκευση ποινής σημαίνει:
 - α) επιβολή αυστηρότερων ποινών
 - β) προσαρμογή των κυρώσεων στην προσωπικότητα του συγκεκριμένου δράστη
 - γ) αποφυγή υποτροπής του δράστη
 - δ) προστασία της κοινωνίας από τους επικίνδυνους εγκληματίες

Συνδυασμός ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής και σύντομης απάντησης

1. **A.** *Να βάλετε σε κύκλο το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.*

Η βαθύτερη έννοια της δικαιοσύνης, όταν το έγκλημα είναι ίδιο, απαιτεί να θεωρήσουμε ότι τα άτομα μεταξύ τους είναι:

- α) ίσα και επιβάλλονται σ' αυτά ίδιες ποινές
- β) άνισα με διαφορετικό βαθμό ευθύνης και τους επιβάλλονται διαφορετικές ποινές

B. *Να αιτιολογήσετε σύντομα την απάντησή σας:*

.....
.....

2. **A.** *Να βάλετε σε κύκλο το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.*

Οι θετικιστές, επειδή θεωρούν ότι η υπευθυνότητα ταυτίζεται με την ελευθερία του ατόμου, καταδικάζουν:

- α) το άτομο για την κοινωνική του βλαβερότητα και επικινδυνότητα
- β) το έγκλημα ως πράξη

B. *Να αιτιολογήσετε σύντομα την απάντησή σας:*

.....
.....

3. **A.** *Να βάλετε σε κύκλο το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.*

Η σχέση της τριάδας «έγκλημα - δράστης - κύρωση» επαναπροσδιορίζεται, με βάση τη θεωρία των θετικιστών περί επικινδυνότητας, και προκαλεί:

- α) τη λήψη μέτρων κοινωνικής άμυνας
- β) την επιβολή αυστηρότερων ποινών

B. *Να αιτιολογήσετε σύντομα την απάντησή σας:*

.....
.....

Ερωτήσεις συμπλήρωσης

Να συμπληρώσετε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις.

1. Από τις νομικές εγκληματολογικές επιστήμες άλλες προσεγγίζουν το φαινόμενο έγκλημα από σκοπιά και άλλες από σκοπιά.
2. Οι θετικιστές για την αξιολόγηση του εγκλήματος μεταστρέφουν την ευθύνη από την πράξη στον
3. Ο Νόμος προβλέπει, ο δικαστής εκτιμά προσωπικότητες και αυτό στη γλώσσα των νομικών ονομάστηκε

Ερώτηση σύντομης απάντησης

Να απαντήσετε συνοπτικά στην παρακάτω ερώτηση.

- Ποιες επιστήμες ονομάζονται ποινικές - εγκληματολογικές;

Ερώτηση ανάπτυξης

Να αναπτύξετε το παρακάτω θέμα.

- Η εξατομίκευση της ποινής. Έννοια και παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη.

**ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ
ΜΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ**

Παράδειγμα Ολιγόλεπτου Διαγωνίσματος

Το παράδειγμα που ακολουθεί αφορά την 23η διδακτική ενότητα

A. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΑΘΗΤΗ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

ΤΑΞΗ: ΤΜΗΜΑ:

ΜΑΘΗΜΑ:

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:

B. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ 1ο	ΒΑΘ/ΓΙΑ	
<i>Χαρακτηρίστε τις παρακάτω προτάσεις ως σωστές ή λανθασμένες βάζοντας σε κύκλο το αντίστοιχο γράμμα (Σ για τις σωστές και Λ για τις λανθασμένες).</i>	Μονάδες 5	
1. Γενικός σκοπός επιβολής των ποινικών κυρώσεων είναι η πάλη κατά της εγκληματικότητας.	Σ	Λ
2. Τα μέτρα ασφαλείας, που πρότειναν οι θετικιστές, αποβλέπουν στην τιμωρία του ενόχου και την επιβολή αυστηρότερων ποινών.	Σ	Λ
3. Πρέπει να επιβάλλονται ίδιες ποινές σε όλα τα άτομα που διαπράττουν τα ίδια εγκλήματα.	Σ	Λ
4. Η ποινική νομοθεσία είναι η υλοποίηση των αναγκών της κοινωνικής άμυνας, σε συνδυασμό με τις αρχές της δικαιοσύνης.	Σ	Λ
5. Ο νομοθέτης έχρισε το δικαστή ως το αρμόδιο όργανο, για την επιβολή κυρώσεων στο δράστη, ανάλογων της προσωπικότητάς του.	Σ	Λ

ΘΕΜΑ 2ο	ΒΑΘ/ΓΙΑ
<p><i>Να βάλετε σε κύκλο το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Οι θετικιστές, επειδή οι παραδοσιακές τιμωρίες δεν επέφεραν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, οδηγήθηκαν στην καθιέρωση: <ul style="list-style-type: none"> α) ηθικών και κοινωνικών κανόνων β) αυστηρότερων ποινών γ) μέτρων ασφαλείας δ) ηπιότερων ποινών 	Μονάδες 2

ΘΕΜΑ 3ο	ΒΑΘ/ΓΙΑ
<p><i>Να συμπληρώσετε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις.</i></p> <p>1. Από τις νομικές εγκληματολογικές επιστήμες άλλες προσεγγίζουν το φαινόμενο έγκλημα από σκοπιά και άλλες από σκοπιά.</p> <p>2. Ο Νόμος προβλέπει, ο δικαστής εκτιμά και αυτό στη γλώσσα των νομικών ονομάστηκε εξατομίκευση.</p>	<p>Μονάδες 2</p> <p>Μονάδες 2</p>

ΘΕΜΑ 4ο	ΒΑΘ/ΓΙΑ
<p>A. Να βάλετε σε κύκλο το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.</p> <p>Για να απονεμηθεί δικαιοσύνη, όταν το έγκλημα είναι το ίδιο, θεωρούμε ότι τα άτομα μεταξύ τους είναι:</p> <p>α) ίσα και επιβάλλονται σ' αυτά ίδιες ποινές</p> <p>β) άνισα με διαφορετικό βαθμό ευθύνης και τους επιβάλλονται διαφορετικές ποινές</p> <p>B. Να αιτιολογήσετε σύντομα την απάντησή σας:</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	Μονάδες 4

ΘΕΜΑ 5ο	ΒΑΘ/ΓΙΑ
<p>Να απαντήσετε στην παρακάτω ερώτηση.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Τι καλείται εξατομίκευση της ποινής; 	Μονάδες 5